

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Agorrilla-ren
24ⁿEuskalerrian, iru peseta urtean. Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Agorrilla-ren
24ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

Zorioneko ezkondu bearra

Askori ekarten deitza beguira negarra.

Mutill da neskatiilentzat eztago gauza eztsuagorik ezkontzearen izena baño: arte atan dana da ona, guero kontuak. Badira neskatiilla asko ta asko, katillu bete bachuri edo berakatz salda ondo eguiten jakin ezarren, norbaitek esaten badeutse ezkonduko zínake? Irribarrezko arpeguia ipini ta, ezpanetatik adurra darioela, lebatzaren aoa baño zabala goaz erantzuten dabeenak.—Ma... a... a... i. Gurasoak, oñuibidea emon da bear dituen gauza onak erakusten apremiñau bearrean, eurekaute artuko ezpalitue lez, emoten deutsez zoro-assiak eta keiak irakatsi onaren orde. Neskatiillak, nai neskacha lurrrian ondo agüiri ezitiranak, ez bakarrik erribarrukoak baita baserrikoak be, eztauke besterik, ibiltea ta ussu-assia baño: pichiak lez dotore dotore jantzi (naita askoren soñekoak dendaraiño buztena euki), uleak ederto-ederto apaindu, bein batera, ta bein bestera, gaur kurkustu ta sorkituta motreillua lez, biar chirikordautu, urrengoan begui ta belarrondoetatik beera chimaak darioezala, beti orrazia aldean dabeela batean jaso ta bestean naastetako: suak be bearrak eguiten ditu triko edo kirikio baten antzera uleak chikortuta ipinteko, bada guztirako artuten dabe denporea. ¿Zegaitik? leenagoko emakumen bearguintza asko guichitu diralako; beste askoren artean beintzat (baserrietan) lino-guintzea, garigarbitze ta erraari errete aaztu dira. Linorik ezta ereiten, garesti edo gora dagoala ta erosi be ez, da irun guichiago; eta ikusten dana da, praka zaarrak sorkituta mendelez beteta, leio-ateak zabalik, eta alkondarak bildris da altsiak darioezala.

Euskal erriko emakumen negu guztiko zereguina izaten zan lino guisetia; guizonezkoak be lagunduten eutsen lenengo bearrik astunenetan, zeinda zurmailluakin jo ta asta-zapinduten; enparau guztia, ezpatatu, charranchatu, irun da soñean jantzi arteko guztia eguiten eben emakumeak: baña agur garrama, linarri, asta-zapin, ezpata-ezpatondoko, charrancha, linai edo goru ta ardatzak

eta goazan lotara. Egunero aterik ate dabiz salguei soñekoguei aukera-aukerakoak *Dendero baralo* dei eguinda, onechei erosi ta kitu. Arto, baba, gari ta enparau garbitzeko artza ta galbakiak berrindu badira, ez barririk eguin, alperrikoak dira ta; *maquina* edo tramankulo bat ekarri, ta aneguerdi edo imiña bat gaitik onechek garbituko ditu. Eche guztietan ziran erraari-labaak zaartu edo jausi badira, ez ibilli barririk eguiten; atetara dator zeinbat gura oñi, jan bigun-bigunik, eta eztago zetan erre talo ez artorik, (batezbe baba baltzaaz) jate-teko otza da, ta emon aberiei gaur balio dau ta. Emetik dator guero, ezkeauzo atetara eldu ta eztekielazuri-garbia edo lessibea zelan eguin, ez erraari gozo onez jateko bat ondo ateraten, da guztia, gazteak gogorik ta gurasoak arduraik artzen eztabe-lako. Beguiak betetan jakez neska-mutillei, ezteki besterik eskubiakaz aurrera ezkonduetea baño.

Gurasoak, asto, idi edo bei bat artu bear balebe bai, baña eztabe beguiratuten zelako suñi edo erreña jatorken echera, ezpada askochu etedauken, ondasunetan ondo etedagoan, dirua euki ezkerro dana dago laututa, echegaltzaillea, alperra, ordia, narrasa, naguia nai sorguina izan dedilla, betor ordu onean dirua (munduko Jaungoikoa) eta guero, or konpon.

Ezkondu ta laster baraillea, atralakea, zaar-gazteak banatutea... zelan ez jentzun da guertetan diran gauzak ikusi ezkerro?

Ezpada entzun ipuin antzeko, baña eguiatzko ondorengo jazoera oneek.

Eldu zan ezkontzako baituera edo *kontratuko* eguna, eta lotsa guichigas guizateia betean esan eban emazteguaiak, solo-basuetako bearguintzetan ezebala uste berari iñok aurrerik artuko leuskionik, baña ez ekiala erraaririk erre edo labakosurik ez lessibarik eguiten (bai amak arduraz erakutsi baleutsa), eta senargueiak andra barik guelditu etzediñ edo, bertatik erantzun eutsan; etzala ardura, berak ekizala ta. Ezkondu ziran, da andik lasterrera dirautsa emazteak, labako sua eguin da erraaria erre bear da ba, ta esaidazu zelan. ¿Zelan? ara... labea biztu, urak berotu, onegaz arto oguiak ora-

atu, pilloak eguin da biribildu ta sartu labaan lenengo artoak, urrengo oguiak eta suganetik guero. Emazteak, esan da eguin sartu zituan arto-ora mordoak, oneen ganera bota zituan ogui zirinduak, eta danen ganetik su eguin eban da ara or ederto labea beteko opilla!

Andik illabeterutz, soñi zapiak loituz joazan, lessiba praminatu ziran da emazteak esan eutsan: bazenkiala zelan eguin esan zenduan da, ea zelan asiko garian? Ara bada... lessibontzi edo treskan sartu lenengo zapi zuriak azpian da baltzak ganean, da guero egosi.

Baña ¿zelan? Eztozu iñoz entzun arako esakerea-urepelak lau, zortzi galdau, amorratuak amalau? Ara bada zelan eguiten dan, esanda joan zan bera basora.

Sartu zituan emazteak oe ta soñi-zapi zuriak azpian, bere ta guizonaren ezkonjantzi baltzak ganean, da onen kapia (mantarraren lekuan) autsez beteta ganerengo ipiñita galdau zituan egunoko onduen bera echera etorrerako, eta gauza andi bat eguin baleu lez, zer zelan esanda, dirautsa, guerrian eskuak azta eguinda ¡tañuan eguin dogu ba! ¿ezta?

Arteatakoutseguiteak issillik eroan beutsezan be, asi zan emen guizona garrasika ¡ai... ai... ai! ori ezta lessibea eguitea, bazterrak ondatutea ezpada; alperrekuak dira nire aleguñak, nekez eguinda batera galdu nire emazte ustelak, gaur beste jakin baneu beste chorik kantauko eustan, askok lezko laguna izan baneu nik urregorizko oilloa bere chitakin sortuko neban....

Emazteak barriz oillar baten moduan gora-gora jaguita, ukalondoraiño maukak jasota dirautsa: nik entzuteko bestian esan neptsun; da ohea euki bazendu artuko zenduan: Ezkondu orduko, beguiratu ondo.

EGUI.

¿ALA OTE ZAN?

Bildurraz eta ikaratua andre triste bat lenguan, Juez serio baten aurrian erdi negarrez zeguan. Ikusirikan doakabia sartua ala izuan,

ate atzian ezkutatu naiz entzutiatik zer zuan

—¿Eguia alda-Juezak dio— arturik oso estuan, zaku ikatza ostu dezula atzo Brechako onduan eta seguiran berriarekin itzuli zínala juan?

—¡Bai, jauna! baña zaku ikatza utzia zegon zokuan eta ni nola ¡ikusitzen du! aur-eguiteko naguan, kutizi bat zan eta argatik echera eraman nuan

—¿Kutizia? ¡Zer esaten dezun artzazu ondo goguan! eta guezurra guertatzen bada jarritzen zaitut kontuan diozun dana izango dala zuretzat zorigaistuan!

—Eguia dala sinizta beza nola silla ortan dagnan, edo bestela jarri nai badu beorrek nere moduan, ¡ai! kutizia zer gaistua dan progatuko du orduan!

V. IRAOLA.

BASERRI-GAITZA

Erri aundietan bizi-izatea neketsu ta larria izaten da, ta sarritan bizi-izate au baserrian lasaitzen da, edo lekuak eta aizeak osasungarriagoak diralako, edo guizona beste neke ta eguiteagandik itzultzen dalako.

Ala askotan opa izan det, baserrian bizi; angotokiak pozik igaro, kantatu, irrinsi eguin, ta pakesko amets ta lo ederrenak neregatatu; mendieta-ra igo, zugatz-peetan egon, aben frutuak kolkora bildu, erreka-ibai izkiñak autatu arrantzarako, ta baso aldera jo, sosuaren erezi ederrak entzuteko, ta illunabarrean errechinolaren berriketa gozuak jasotzeko.

Eguia da gañera. Zenbat eta gogamen on ta naiara eder dituen guizonak, ala bere arima on ta ederragoa dala iritsi leike, zergatik gure arimaren ontasun ta edertasuna, gogamen ta naiara onegaz bakarrik neurtutzen da, nola charregaz arkitzen dan bere pozoitasuna. Ta baserrian, gure biotzak gogamen ederrak, naiara zuzenak, zintzo ta leiálak darizkiola, ezin lezake iñork zalantzan ipiñi.

An, jaunaren eguintzak argui ikus

ten dira, ta selai, baso, mendi, erreka, urrutu ikusten dan itsasoa, egun zerru-urdiña, gau izartua, dira eskailler maillak gu Jaunaren esagüerara etortzeko; dira oju baten eraguilleak, zeñetan esagutzen degun Jaunaren aunditasuna, ta zeñetan ere nastutzen diran mesede guztien itz-esagarriak, pozez darizkionak biotz gureak.

Egun sentian eskilla entzuten da, ta poza da, choriakin batera egun berria agurtzea, ta Jainkoari ezkerrak ematea.

Badator egu-erdia, ta alaitasuna da, Jaunari lenengo otoitza eguinta, baberrun batzuek jatea, ta ez bazkari, naiz zendoa izan, irabazi baguekoa.

Illunabarra dator, ta pakea da, eguzkia gordetzen danean itsas-aldean, basserriak, zelaiak, erreka-choak, choriak, guizonak oju batean bildutzea, erezi eder bat esateko Jaunari, erezi, esti, samur, biguna, Jainkoak erakutzia, ta Eleizak oroitzen duena egunaren bukaeran: otoitza.

Ah! otoitza Jaunari eguiten dan le kuan bizi nai det, baserrian, an biltzen diralako arimaren zintzotasuna, eta erruz isurtzen diralako gure biotzera poza, alaitasuna, ta pakea, nastuera ederrenian.

Baiñan itandu edo galdetuko dirazu, irakurle maitea, ia zertan dagoen baserri gaitza, edo zer dan, edo nor dan. —Nere adizkide batek orisse galdetu ziran bein, eta berak zion eztala gaitzik baserrian, ontasuna baiñon. Atoz egun batean nerekin, esan nion Joseperi (ala zan nere adizkidearen izena) zuk nai dezun baserri, eta bertan ondo ikusiko dezu, aitortu nai detan gaitza. Autatu zuan Josepek baserria gaitz ori ikusteko, ta joan guñan. Nik esagutzen nituen baserri artarako bideak, baiñan ez nere lagun Josepek, zergaitik etzan beñere izan. Esan nion:

—Atoz, ta eramango zaitut bide chigor batetik: etzaite estutu kerispe andia dagoelako bidean; baso illun bat Portun-en echea baiñan len igaro bear degu, baiñan, etzaite izutu; illuntasun alaia da, an biltzen diralako soso asko kantariak. Sartu guñan basoan ta ala diot nere adizkideari:

—Entzuten aldezu beeko erreka ur soñua? Erdi ibaia da erreka ori, ta bere ur leiarrak orain amorraientzat diran bezela, laister izango dira sar. diñentzat...

—Entzuten dezu sosuaren erezia? A ñork lezaken onen ederki kantatu!

Irten giñan basotik, ta zelai-gaiñ batean agueri zan Portun-en echea zuri ta garbia.

—Beguir Josepe, esan nion lagunari, beguir sagasti abek, udari aiek, baiñan... kontuz zabiltza. Beguir mendia, beguir zelaiak baiñan kontuz zabiltza... Ara an Portun-en semea, mutill zintsoa, langillea... ara, guri beguir dago ta agurka besoakin. Mutill ona da, ta laister eskondu bear du «Bordaluzeneko» Kataliñekin neskacha leial ta egokia Portun-en se-

mearentzat, baiñan... Josepe, ondo beguir zazu aldemenetara, ez dedin alderatu gugana baserri-gaitza.

—Zaude isillik, erantzun ziran Josepek; choratuta nago baster abetako edertasunarekin, ta eztet uste gaitzik danikan baserrian... Zaude isillik, ta ez neri gueiago esan «kontuz zabiltza» zergaitik... ta jotzera bezela egin ziran. Esan nion:

—Entzuten dezu zakurren zaunka? Ori Pinto da.

Ta denbora guchi barru, izugarriko burruka izanta Pinto-rekin, an gueuden biak soruan, erdi illak, etsinta, galtzak beeko aldetik zatituak guenituela, ta zankoak aguirian. Aginkada sendoak gañera iratsi zituan zakur gaiztoak gure zankoetan.

Josepe ernegatzen zegoen, ta galdetu nion:

—Eup! Josepe, zauritua zauden guizona neregaz, ¿esagutzen aldezu orain baserri-gaitza?

Etziran erantzun... baiñan ordu ezkerotik, irakurle maitea, badaki Josepek baserriko edertasun ta pakea desberdintzen duela Pinto bezelako zakur argal me petralak.

PELISS.

JOSEPA ANTONI

—Errian ederren da Josepa Antoni, Lagun artean beti entzuten dot ori, Beñik bein soñekoan pieña ugari Badakar, ta tirriñak badaukaz kana bi, Ederra izan arren solfako eskolan Neskatillok dakusgu beintzat buruz nor dan, ¿Nota bateri bere espadeñsa antzik Emoten, kantetako non euki ak gaitzik? ¿Musikan eguin arren berak urte zazpi Sei urteko umeak gueiago badaki? Orain ¿zer diñostazu Juanacho zolia? —Esango deñsut Flora, eguia garbia; Josepa Antoni, baldin diñozuna bada, Bera dala erriko pabo erreala. A da egaztietan jantziten ederren, Baiña kantetan eida bera bat atzeren. Jangoñkoak ez deñsaz on danak emoten Bati bakarrik ta bai, guztioi zabiltzen.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Erderari utzi ta euskerari eutsi

I

—Mari Kurutz: ¿izan zera gaur arratzaldeko sermoian?

—¿Nerai euskerazko sermoera? Eztezu guchi pensatzen. Euskerazko sermoiak logurea emateit neri.

—Beraz erderazkoak aditu bearko dituzu.

—Bai, eta gaur goizean ere aditu det bat ederra.

—¿Elizan? ¿Ala echean?

—Elizan, emakumea, Elizan. Echean erderaz edo euskeraz, egunero aditzen ditut, baiño Elizan gaur goizean aditu det erderazko sermoia, eta ederra ala ere.

—¿Zeren gaiñean?

—Ara berriz atsoaren ateraldia, ¿zeren gaiñean eguingo zuen?... *kulpitoaren* gaiñean.

—Eztet ori galdetzen; baizik zer esan duen sermolariak.

—¿Orisse da galdeera! Gauza asko esan; baiño ñork gogoan artu aiek guziak?

—Guziak ez; baiño zerehobait artuko zenduen.

—Bai; ark esan ditu... ara... *errei Dabil... Nauko Dorronsor... Onipotentle... eta en piñ*, beste orrelako asko ta asko, eta denak *derrotian*, arnas artzeko astirik ere gabe, iru ordu laurdenean.

—Eztu arnas makala.

—Ez burua ere.

—Ez, *Onipotentle* dakienak... eta aleguia, ¿zer esan nai du *Onipotentle*?

—Ori da... *por ejemplo...* ara... *konparazio* baterako animaren *potenziak*.

—¿Eta zenbat ote dira?

—¿Ai enechoa! ark eztu esan zenbat diran; baiño nola nai ere asko: kontu ateratzea baizik eztago zeinbat anima dagoen mundu zabalean, eta bakoitzak dozen-erdicho bat baiño eztituelarik ere, askocho izan bear.

—¿Dotriñako kartillarik irakurri dezu aspaldian?

—*Prosopuesto; ya lo creo.* ¿Zer ba? ¿Uste dezu *potestantia* naizela ala? *!Ke preskura!*

—Anche daukazu ba zeinbat diran animaren *potenziak*, eta irakurri ondo, bestela deituko dizugu *Potenti*.

—Emakumea, ¿ori ere esan?

—Bai eñan ta esango zuk bear bezela; bada euskerazko sermoiak ematen badizu logurea, erderazkoak ematen dizu lozorroa. Aditu bazendu gaur arratzaldeko euskerazko sermoia, esnatuko ziñan lozorrotik.

—¿Zer esan du ba, sermoilari orrek?

—¿Zer esan? Zarta-zarta bota ditu *tiro* ederrak, baiño zuzen, bear bezela. Ark esan duenez, badira nagusiak gabeen berandu, edo obeki esateko, goizean goiz, echeratzen diranak.

—Gurea bat beñepeñ. Zorioneko edo zorigaitzoko *kosiñatik* (1) goizeko ordu bi edo irurretan datorrena, eta ni zai, loa ezin kenduz, tontorreko ederrak paretari emian, eta neronek ere artuaz.

—Omen dira ere echekoandrak, goiz guzia ispilluan igaro, eta apaindu bearrez ernegaturik, mirabeai errietan erasoten dietenak.

—Arrazoa du. Nik dakidan guzia baleki... Datorren jaian banoa jaun orren sermoia aditzera, eta esan bear diet nere nagusai ere, nai badute joan, sermoilari oso ederra omen dala jaun ori. Ez die gaitzik eguingo.

—Eman die astindu bat emakume gazteai ere. Omen dira neskachak, abarka zarrak tatarrez dituztela baseritik kalera etorri mirabe, eta zortzigarren egunerako echekoandrea baiño apaiñago jartzen diranak.

—¿Prailleak esan du ori?

(1) Kasinotik.

—Bai emakumea bai.

—¿Ba, ba! Praillea beti praille.

—¿Ori bakarrik uste dezu esan duela? Buruko chimak arroak, jakaren besaburuak ere bai, guerria estu estu, eskuturrak ere bai... ego-aizea... zoro-aizea... esaten zuen.

—¿Ai Jainko maitea! ¿Neskachai beguir Praillea?...

—Sarririk askotan beguiak iehi omen ditu, baiño ala ere euskaldun zenbait neskachen choro aizea belarrietatik bada ere somatu omen du,

—Oraindik gueiago adituko degu. Zozoren bat ezta charra ori. ¿Eta sermoilari ona dala!

—Bai Mari-Kurutz, bai; euskaldun zenbait neskachen erderakadak omen dira *Señorito, Pepito, Perrandes, buenas días, erromper platos, konprar llubia*... (1)—belarrietatik somatzen diran choro aizeak—esan ta barre eguiten zuan. Euskeraz eguingo balute, elikie ñork barrerik eguingo; baiño erdera mordoillooiek aditzean, urkamendira dihoan ere barre eguin bear, naita-naiez.

—¿Eta ori sermoia da?

—Ez; oraindik eztet dana esan. Dantzatu ere erderaz eguiten omen dira, elkarri oratuta, erori ezlitzetan, jiran-jiran ariltokiak bezela—choratu bear... choro aizea—esaten zuen berriz ere... —¡ja jai!

—Bai ba; sermoi polita demontrean. ¿Zein liburutan arkitu otedu sermoi ori?

—Bere buruzkoa izan ditek.

—¿Zer? ¿Nai duena esan ta or konpon?

—Ez, emakumea. Ura ohea izaten da utorki edo *manantialan* iturrian baiño, zergatik bidean ere beti epeltzen dan. Sermoiaren utorki edo *manantiala* burua da, eta liburu iturria, eta lenengo buruan sortu bear du, guero libururako bada.

—Bai ba; zu zedori ere ondo iturriturik zaude gaurkoan beñepeñ. Eztakit piper miña edo zer jan dezu.

—Ez; jan eztet eguin, baizik ekarri zuk usai eguin deguiozun, eta usaiarekin bakarrik oso mindu zaitut. ¿Zer izango oteda datorren jaian Praillearen aotik *kintal* banako eguiak aditzean.

—¿Nerai Praillearen sermoera?

—Ala esan dezu len ta...

—Lenago...

—*Perrandez*-ekiñ kitarra-soñuan dantzara.

—*Me parese...*

—Ori da ba Prailleak dioana, eta esatez aspertu ezin dana. Badirala euskaldun neskachak erdelidunen leunkeriakaitik anima salduko luke tenak.

—¿Ori ere esan?

—Eta izan. ¡Aleguia! eztu esan zu ala zeranik eta etzeranik baiña... ¡jum!...

—Ara; barruak ere irekin dit bai, eta salbota zure errespetoa, zoaz astoaren pikotara.

—Ezta gaizki esana. Agur.

(1) Alubia.

II

—*Maria.*
—*Señorita.*
—Berandu zatoz.
—Bai *señorita*; sermoe luzechoa eguin du Prailleak eta...
—¿*Fernandez* ikusi?
—Ez *señorita*, eztet ba ikusi, sermoia aditzeagatik... orra... illundu ta echera.
—*Por si akaso* kez aldu eguin sermoia zortzigarren aguinte edo *mandamentuaren* gainean?
—Ez andrea, edo ez *señorita*.
—¡Banengoan ba ain laster aztu ote zinan!
—Ez andrea... *señorita*, ez.
—¿Zer moduzko sermoia eguin du?
—Ara *señorita*: soso-choa, *grazia* rik gabea. Eguiak esan eta arguiro, baiño... *palla pñeza* praille-sermoia.
—*Bueno, bueno.* Zoaz zure lane-tara.

III

—Egun on Mari Kurutz zondo lo eguin dezu?
—Errez da ondo lo eguiten zure atsoko sermoia adituta.
—Nik ondo eguin det ba, zuk baiño andiagoa adituta ere; zuri ere eman-go dizut *errezeta* bat, ondo bizi ta ondo lo eguiteko.
—Premia daukat.
—Ez asarretzeko *kondicio*-arekin guero, errezetak izan lezakean piper-ragatik.
—Ondo da emakumea; len ainbat gucienaz ere esango dezu.
—Ara ba, ta gogoan artu:
¡A *Potentzi*, *Potentzi*,
Nai badezu ondo bizi
Erderari utsi
Ta euskerari eutsi!

P. M.

EMAKUMEA BASERRIAN

Azkatasun oso osoan edo bete be-tean bizi dira luguñak edo labora-riak; euren buruen jaube dira; inok eztauko mendapean, ezta erostza-leak be, au nor izango dan eztakie ta; onetan, ezbai barik, beste guztien artean bakarra da bizibide au.

Bizikera ausse da beti egurasean igaroten dana. Chori ehio bigun poz-garrizkoak iratzartuten dabe goizean luguña ta beguien aurrean daukoz beti laurka edo ikuskizun eder ta beguiragarriak, baso sarratu keris-petsuak, zabal-une andi ta edatuak...

Eta orraitio zeinbat dira baserrie-tan euren bizikerearen ontasuna ezaututen eztabeenak; latinez ausse dauko esanda Virgilio-k anchinatik.

Bai, udan zereguintsua ta neguan oporren oporrez gueldi gueldia, al-dizka pozgarria ta aldizka atsakabe-duna, aldizka atsedentsua ta nekez betea, baketsua ta arterik baguea, icharopenez ugaria ta utsaldiz ne-gargarria dan bizibide onek badau-kaz bai bere akatzak, bere pozaldiak daukazan leguez.

Al dogun guñoan aztertuko doguz alderdi bi onek, alderdi arguia ta alderdi illuna, ainbat zeatzen, bide batez azalduaz zer eguin bear dan alderdi illunaren ondorengoak al dan bestean guchituteko.

Baserriko bizikerea, daukazan lan astunakaz ta guzti kalekoa baiño obe-agoa dala esan guñaika.

Urietako edo kale-arteko emaku-meak baiño eguinkizun gueiago dau-ko baserrikoak; onentzat ezta naikoa echekoandra ona izatea; lurlanguin-tzako bearrak alik ondoen zuzendu ta jagoten be zer-ikusi asko dauko.

Eztaiala baiña izutu edo bildurtu eguinkizun onen ugaritasunak; ondo neurturiko bizimoduak astia gauza guztietarako dauko.

Lenen jagui ta azkenen oeratu bear dau baserriko andreak. Aurre-gunetik emon bear dauz bere aguin-duak biamonerako; echekoandra on baten gauzarik bearrena da, egune-ko orduetan zereguñak ondo banan-duten jakitea.

Goizaldean lana zelan asten dan, alanche izaten da gueienetan egun guztiko lanen erabidea. Udan boste-tarako ta neguan seiretarako zutu-nik egon bear dau baserriko andre-ak. Udako egun luzeetan loaldieho bat ondo da bazkal-ostean gorputza-ren nekea zerbait arinduteko.

Jatorduak kontus ibilli bear dau, ondo etorri daitezcan urte-atal bako-chean egunero eguin bear direan la-nakaz.

Echearen jagole zolia izan bear dau; berak eukiko dau ardurea ba-serriak emoten daben guztia ondo gordeteko, berak bere eskuz atera ta zabalduko dauz onek atera bearra danean; soloetara joatordua ta eche-ra etorrordua berak bere beguiakaz zainduko dau. Artean, neskame ba-rriai irakatsi berbaz ta eguitez zelan ondo emon egunaren orduak, eta zelan lan eguin.

(*Amaituko da.*)

MADAME BOREL DE LA PREVOSTIÈRE.

FESTA ONDUAN

Magdaen jaiak guztiz kontentu pasa dira Errenterian orlako festa politik ez da eguin joan dan aspaldian; baña pena bat guelditu zaigu poz aben denan erdian pena au zer dan garbi esango det «Ama Euskera Agonian...»

Erderaz eguin digu sermoia apaiza jaun batek aurtan ezin sinistu eta arkitzen naiz elizan entzun arren ez dakit zeñen kulpia dan edo zein izan ote litekien esan diona gure izkuntzari Requiescat in pace Amen.

Baia naiz izan au edo ura ori agundu duena esan liteke eman diola erri guztia pena denak daukagu gueroztikanen tristoturikan barrena gauz asko orain esan nitzake baña... isiltzia da onena.

ERRENTERIAN BATEK.

ASTEKO BERRIAK

Zarautzen Agostuaren 18.^a

IBAIZABAL-en artezkari jauna: Erri ontako Sta. Clara deitzen zaion ko-mentuan ezagun zan zerbait illaren 11.ª, urrengo egunean zala eche or-tako mojachuen Ama ta Clararen eguna; elizako ateak zeuden banderaz apainduak, illunabarrean kanpai ta ziziriko ots andiak izan ziran. Biara-monean, meza nagusi ederra, meza-dun zala Aita Probintziala, sermolá-laria Aita Olaskoaga, ta kantariak mojak berak.

Eldu da Andre Mari eguna, jzeren zoragarria goizean goizetik! tanboli-ñak batetik, musikoak bestetik adi-tzera ematen dutela gure erligioak oroitzen digun pesta. Oitura dan be-zela, goizean amarretako meza na-gusira ta arratzaldean Sta. Clara-ko komentara joan zan Aiuntamentua musika aurrean zuela.

IBAIZABAL-en irakurlaren batek esango du ¿Zarautzen eliz pesta bes-terik ezalda? Bai, eta ez guchi; aurtengo urte ontan Andre Mari egunean asi ta San Roke biaramonean gabeko amaiketan eman da bukaera. Lenen-go egunean izan dira dantzari chi-kiak, guero guizon adinekoak atera zuten aureskua, erriko plaza nugu-sian gaberako zeuden jarriak arbol tantai aundiak maindire edo izara aundia berari jarriarik, orfeoiaientzat ere zegoan oiez eguindako alturacho bat, Elgoibarko zizirikoguillea ere nonbait an zan; onek bere suakin eta orfeoia bere kantuakin eguin dute jendearen gogoa; baiña maindi-re edo izara zaleak utzi du zer esana; isarritan guertatuko zaigu euskale-rritik irteten baguera pesta eguille billa! Onek eraman ditu 400 peseta ta or konpon.

Bigarren egunean, goizeko boste-tan diana jo zuen musikak, amarret-tan kale-jira, amaiketan aureskua gogo-oneko jendeak, danak chakolin dantzatzen zutela ta jendeak farrik aski eguiten zuela, gabea susko-errubedak. Irugarren egunean edo igandean, arratzaldean mutikoen pes-ta zakuetan sarturik, eta arratzean susko errubedak.

Asko dira Zarautzen IBAIZABAL-en irakurlak, eta onen bitartez esaten diet debekatuta daukatela erriko agunduak, pesta danetan bulla, izke-ta ta jolas guztia, zergatik abekin galerazitzen duten ondoan dituzten lagunen atentzia; 39 ta 40.^a aguin-duak ikusi bediz agundu-liburuan. Festako denboran ezin issillik egon danak bear du alde eguin, batez ere orfeoia kantuan ari danean.

Aiuntamentua astelenean mendian izandu da, errira ekarteko asmoa duben iturriak ikustera; a zer izer-diak aterako zituzten. Aguazilla ere an zuten, eta astearte goizean erren zegoala zion anka batetik.

Lengo astean esaten nion goierri-tik zetorren jendea gandik bearko

guenduela entzun zenbait izketa er-daraz nastuta; baiña enuben usten Zarautzen bizi dan inoregandik en-tzun bear nuela, galaz edo ederrarren itzeguiten duela ala; ori orla bada joan leike berriz ere berak dion be-zela, *caballoan montatu* eta Asturias aldera.

Agur; urrengo aстера arte.

J. E.

Aste onetan Bilbon ezta besterik izan zezenketak edo *corrida*-k, *Cam-po volantin*-eko diru ateratzailak, baserritarren burlagarritzko *gigante* ta *enano*-ak, eta musikia ta zaratea ugari.

Zezenketakaz, chantelen bir-saltzai-llak edo *revendedor*-eak ederto ira-bazi eidade, batez be azkenengo egu-nean. Lapur batzuk direala ta, or dabiz asko ta asko bir-saltzailla orrentzat guchienez urkamendia es-katzen dabeenak; zezen plazara inor eztabe eroaten indarrez, ta beraz, eztago orrenbeste zer-esan.

¿Asko eskatuten dabeela? Emon ez da kitu.

Espanako erregue-ren ibiltaldia-kaz, makiña bat naste ta zarraparra ta asarre badabill.

Iruñan (Pamplonan) gaztelu bat ikustera joan zirean erregue ta in-gurukoak. Ichuraz bertan sartuteko agundurik eztauke, gudariak edo *militar*-ak izan ezik; baiña *periodista* talde batek (onek be sartu bear iza-ten dabe lapikoan be ta) eskatu eut-san Weyler generalari baimena gaz-telura beste guztia sartuteko, ta onek len esan dogun agiudua go-goratu barik edo, emon eutsen bai-men ori papelehu baten. Joan dira mutillok, aguertu dabe papela atean da ichi deutsee igaroten; baiña ba-rruan norbaitek erregueri esan de-utso zelan isten jaken arei ara sar-tzen, ta erreguek kampa urten daiela agundu deutse.

Periodista-k asarratu jatzuz oso, ta joan dira Iruñatik esanaz estabeela jarraituko erregueren atzean.

Burgos-en oster, erregue-ren ko-chean urrengo jarri zan ango alka-tea bereagaz, ta onen urrengo Wey-ler generala. Onk ezeutsan ondo erechi, ta agundu deutso alkateari kentzeko joan lekutik, a etzala bere lekua ta. Alkate ori be asarratu jatzu, ta beragaz Burgos-ko erri guztia.

Asturias-en da Leon-en da Santan-der-en da beste leku guztietan izan eidora orren antzeko asarreak.

Guzti guztia lekuakaitik jzer esan gura etedau puskat aurrerago edo atzerago joan? Baiña espñolen ge-nioa orrisse da, arrokeri utsa.

IZKIRIMIRIAK

—Baia Joshe: inoizko aguintzen di-razu biek ezkondata alkarrekin bi-zitzeko modua eguin bear degula?

—Emendik bi urtera, nere biotze-ko Luissa, emendik bi urtera.

—[Bai! ¡Orisse bera esaten zeniran orain dala bi urte ere...!

—Bai, Luissa, bai eguia diozu, eta ortatik kontua atera zenezake nere itzian fin egoten dakitela, eta ez naitzela beste zenbait mutill gazte beziñ mudakorra.

P. AGUIRRE.

Guizon sinisgach batek esaten eban ze, umeak ezituteaz (1) berak ezeukala sinismenik.

—Zetarako da? esaten eban bene benetan; neuk ezautu neban mutill-chu eder bat bere gurasoak ezitu eraguin ebena, ta egun bi barru il zan.

—¡Zelan! Egund bi barru?

—Bai jauna, andik egund bi gueroago arbola batetik jausi ta bertan ilda guelditu zan: ¡Au ikusi ezker, ezituituz umeak eta ikusiko dozu guero!

Maissuak.—Chocho, echetik urten-da kanpora goazanean eguzki ederra badago igure buru ganean zer ikusten dogu?

Mutillak.—Oskarbi edo zeru urdin ederra.

Maissuak.—Ederto esana. Ta euria danean zer da gure buru ganean ikusten doguna?

Mutillak.—Euritako edo guarda-sol bat.

(1) Ezitu, ordernatze eadun.

Izerdia tantoka zeriola eta asnasa ezin arturik, allegatzen da iru ta laurdenetan burni bideko eztazio batera baserritar bat, eta atean topatzen duen mutill bati galdetzen dio: —Adizu adiskidea: zer ordutan irietzen da joan dan artean iru t'erdietan irietzen zan trena?

—Iruak eta ogeitamar minututan.

—¡Orra, orra orrenbeste nekatu ondoren trena utseguin!

Izan ere? nola etzaizkigu guertatuko orrelako doakabeak, baldin egunetik egunera trenak irietzeko ordua trukutzen ari badira? Au esanik alde eguin zuen andik marmiazia zariola, eta... ordu laurden baten buruan irietzen zan estaziotik arrek arrapatu nai izantzuen trena.

E. E.

IGARKIZUNAK

Bala eta bia
daukagu eskuban,
ezartzeko geok
nai degun lekuban;
tintaz eguiten da
bia ta irua,
tinta gabe berdin
bada partirua;
bala ta irua
ona baita oso,
jan izan deguna
inoiz gozo gozo;
eta da *guzia*
gauza bat bizia;

oso chiki pollit
aundi itsusia.

GUEL BENZU.

Lengo astekoen epaiak: lenengoa, *Chirla*; bigarrena, *Lauen erdia bi*.

Lenengoaren epaia bialdu deuskue urrengo biak:

Lenbizikuaren Epaia

Chir, chir ari zubela
eudia lenguan,
Koncha deritzon ortan
beguira nenguan,
mutill koskor bat nuben
ikusitzen bertan,
makur makur eguin da
nik ez dakit zertan
ari zan, chicharetan
edo sabiroitan
atzena da, urbildu
nitsanian ara,
indianuen guiza
eguiñik algara;
zer uste dezu zala
achitu zubena...?
Chirla bat mamitzua
ta guizen guizena.

GUEL BENZU.

Epaia:

Chir, chir, chir, ikusten det
askotan euria
bustitzen dakiena
bizkareho neria;
la, la, la, kantatzeko
ere umoria

izaten det sutzian
kaldera neria.

Asko gustatzen zaizkit
neri ere chirla-k
nai zunian bialdu
Pepe, pardeleho bat.

PELLO AGUIRRE.

GURE SUSKRIZIÑO-BATZAILLAK

BIZKAIA

Bernuco, José Antonio Zabala; Lekeitio, Julián Zarreta; Lemona, Prudencio Arrieta; Plencia, Bernardino Sierra; Munguia, Eustasio Bilbao; Markina, Felipe Elizaguirre; Durango, Roberto Soloaga; Ondarroa, Aquilino Echevarria.

GUIPUZKOAN

Donostia, Zacarias Leizaola, Loyola, 17, liburutegia; Aspetia, Salvador Bengoechea; Bergara, Francisco Oyanguren; Tolosa, Baleriano Mokoroa; Irún, Guillermo Iguaran; Deva, Esteban Egaña; Zumaia, Pedro Ignacio Aizpurua; Zarauz, Jenaro Elizondo; Oñate, Fermin Bengoa; Mondragón, Antonio Kerejeta; Eibar, Julián Odriozola; Renteria, Gabriel Echebesto; Pasaián, Juan Valverde; Archaletan, Francisco Galdós.

LA EDITORIAL VISCANA serieban moldagutza
Gran Via, 26 eta Ledesma, 13.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUIÑA

Euskalerrrian 3 peseta urtean
Erdalerrrian 6 » »

Guei edo numero bakocha chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandeetan edo domeketan urtetan dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la Tendería), 19

JAUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tiboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean peseta 1 lerroa
3.º » » 0,20 »
4.º » » 0,15 »

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango dira

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak